

CONGRÉS
DE CULTURA
CATALANA

fundació
congrés
de cultura
catalana
////

Investigar, innovar, com i per què?

Àmbit 1. Com ens mantenim?

Lloc: Parc Científic Universitat Alacant (Campus Oest)

Data: 21 i 22 de març de 2025

Relator: Antonio Adsuar

Acte celebrat a Alacant, amb unes jornades sobre recerca i innovació, amb l'objectiu de reflexionar sobre el coneixement entre els diferents sectors, institucions i entitats dels nostres territoris.

S'hi han convocat científics, experts en recerca i innovació i persones vinculades a l'àmbit de la investigació en els Països Catalans, que debaten els dies 21 de març (tarda) i 22 de març (matí) al Parc Científic Universitat Alacant, en una jornada que proposa una reflexió al voltant de dos debats principals: en primer lloc: quins són els sectors més necessitats de recerca i d'innovació en el nostre àmbit? De quina manera es pot millorar el pas de la recerca a l'aplicació?; i en segon terme: hi ha prou interrelació i coneixement entre els diferents sectors i entre les diferents institucions i entitats dels nostres territoris?

Divendres 21 de març

1. Obertura, amb Esteve Plantada i Xavier Duran

L'acte és obert per **Esteve Plantada**, director del Nou Congrés de Cultura Catalana. Acompanyat per Xavier Duran, periodista científic, escriptor i membre del Comitè executiu del Congrés de Cultura Catalana, donen la benvinguda a tots els assistents a l'esdeveniment.

Plantada explica que aquest 2025 s'està celebrant el cinquanta aniversari de l'històric Congrés de Cultura Catalana, que va tenir lloc entre el 1975 i 1977. En aquell moment hi havia 25 àmbits de treball al voltant dels quals s'estructuraven totes les accions. La voluntat de tothom és ferma: el Nou Congrés ha de viure un nou impuls, equiparable a aquell moment històric, que va ser il·lusionant i es va donar en el marc de la incipient transició política que existia en tots els àmbits de parla catalana. Aleshores, hi va haver un gran consens i acord per impulsar la llengua i la necessitat d'avançar units com a Països Catalans. En aquest sentit, el Nou Congrés vol trobar respostes fermes a preguntes clau com: “qui som? i qui volem ser?”.

Alacant, com a part del País Valencià, és una terra fonamental per a aquest projecte. Els valencians han de saber que el projecte del Congrés de Cultura Catalana és transversal, els valencians n'han de ser també protagonistes.

Per últim, Plantada explica que el Nou Congrés s'estructura, a diferència del precedent, en 4 àmbits: Com ens mantenim? Com ens comuniquem? Com ens cuidem? i com ens cohesionem? El Congrés de Cultura Catalana vol ser un nucli vertebrador d'allò que ens uneix com a comunitat.

Després de la intervenció inaugural, pren la paraula **Xavier Duran**, impulsor de les jornades d'avui amb el directe del congrés. Duran explica la importància d'Alacant com a àrea destacada i que s'ha volgut celebrar aquest congrés important a Alacant, i més específicament al parc científic de la Universitat d'Alacant per subratllar lta important i recent infraestructura que mostra que Alacant i el sud són un important nucli d'innovació dins del País Valencià. Aquesta jornada del Nou Congrés pretén posar l'accent a la recerca i la innovació, enteses en sentit ampli. Tot és, realment, innovació, en unes jornades, que han apostat de manera diàfana per unir disciplines.

Duran finalitza la seva intervenció desitjant que aquest acte del Nou Congrés signifiqui el principi d'una gran amistat i col·laboració entre nombrosos investigadors i els membres més destacats d'una societat civil activa dels Països Catalans.

2. La innovació des del medi ambient: sembrar futur

Amb el títol a dalt detallat inicia la seva ponència **Antonio Belda**, de la Universitat d'Alacant. Belda és expert en etnobiologia i comença expressant el seu desig que la recerca arribi a les persones; la societat ha de beneficiar-se dels avenços que es donin a l'àmbit acadèmic.

Segons Belda, els biòlegs poden aportar molt a la innovació ja que coneixen el medi natural i la biodiversitat millor que ningú. Els Països Catalans en general i el País Valencià en particular són molt rics en biodiversitat. Tenim a la nostra disposició actualment moltes bases de dades públiques on tots els ciutadans poden consultar allò que desitgin en matèria de biodiversitat.

Belda afirma que el que ell més l'apassiona és el món dels bolets. Detalla amb entusiasme els múltiples i interessants usos dels fongs. Destaca també el ponent que les plantes són clau per a qualsevol societat humana. Al

País Valencià hi ha unes 5828 espècies del Regne vegetal i 200 són endèmiques del nostre territori.

El poble valencià ha mantingut durant segles una intensa relació amb la natura i n'ha extret recursos, usant per exemple intensament les canyes, que encara que no són una espècie autòctona han poblat el nostre paisatge. El nostre arbre per excel·lència, afirma, és la carrasca. Aquests arbres mereixen ser cuidats, respectats i reconeguts. Esmenta un altre exemple: l'*herbero*, que és un licor fet a base d'herbes locals i pròpies, que provenia dels àrabs. Els cristians el van utilitzar com a beguda alcohòlica social.

La nostra diversitat animal també és molt destacable, comptant el País Valencià amb més d'11.000 espècies identificades. Belda s'encamina amb agilitat i claredat cap a la conclusió de la xerrada tot comentant que la clau és conèixer el món complex de la biodiversitat per poder implementar aplicacions pràctiques derivades de les investigacions que realitzem.

Tot i això, no tot és positiu. Hi ha moltes limitacions que impedeixen conèixer correctament el nostre medi i poder extreure innovacions a partir del nostre esforç. Hem de respectar les espècies protegides i treballar en els espais naturals essent estrictes amb el compliment de les normes i limitacions però alhora això fa difícil arribar als èxits que volem assolir.

La manca de finançament en tots els sentits és un altre llast a destacar. Com a conclusió, incideix Belda, hem de continuar esforçant-nos firmament per investigar tot i que sigui complicat patentar els descobriments que fem, arribant a una desitjable però complicada transferència a la societat del coneixement acadèmic generat.

3. La salut, un sector en constant innovació

És el torn en aquest segon moment de **Felip Miralles**, director de tecnologies de la salut a Eurecat. Explica Miralles, iniciant la seva xerrada, que hem d'aspirar que les empreses i les entitats que fan recerca treballin en comú més. En realitat, costa que la innovació arribi al mercat de manera efectiva. Europa és especialment un ecosistema amb talent, però que necessita ser més innovador.

Tradicionalment s'ha dit que Estats Units innova, la Xina copia i Europa regula, encara que sembla que actualment la Xina està invertint aquesta dinàmica i sent el pol principal d'innovació.

Segons Miralles, una cosa és evident: hem de transformar la mirada que tenim en relació amb la salut. El nostre sistema sanitari és molt bo i envejat al món però no és clar que el puguem mantenir per causa de diferents problemes. Per exemple, l'envelliment poblacional canvia molt les problemàtiques assistencials. El sistema sanitari ha de ser molt menys contaminant i eficient si vol tindre un futur. Hem de caminar cap a una cultura que se centri, més que no pas a curar el malalt, a prevenir la malaltia. En aquest sentit, posar l'accent en la prevenció i en la millora sistemàtica de l'educació en millors estils de vida per als ciutadans és vital.

Necessitem professionals híbrids, perfils mixtos que uneixen empresa, tecnologia i coneixements mèdics. Un exemple de bones pràctiques en relació amb això és "Ephion health", present a l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona. Aquesta empresa va sorgir com a spin-off d'Eurecat.

Tot i això, el panorama actual no està exempt de problemes. El sistema públic de salut està pensant per remunerar l'activitat, no la prevenció. No premia models que aconseguixin que els pacients no facin

servir els seus serveis. Malgrat les dificultats, a Catalunya s'estan fent molts esforços per investigar en salut i transferir coneixement perquè els descobriments dels equips de recerca arribin a la societat.

El sector econòmic relacionat amb la salut és el tercer en importància a Catalunya, davant del turisme, i això ha de ser posat en valor. Com a reptes de futur, conclou Miralles que hem de millorar alguns aspectes com: una major col·laboració publicoprivada, un accés al mercat encara més gran de les empreses sanitàries amb un component innovador alt i un èxit més gran a l'hora d'escalar les nostres *start-ups*. Segons el director de tecnologies d'Eurecat, la paraula clau per assolir l'èxit és “col·laboració”

Dissabte 22 de març

4. El paper de les universitats en la innovació

Ponència i debat amb la participació. de Jose Luis Todolí, Loren Carrasco, Mercè Segarra i Rosabel Roig (moderadora)

Aquest tema és desenvolupat i coordinat en format taula rodona per **Rosabel Roig**, Vicerectora de formació permanent i llengües de la Universitat D'Alacant. La professora Roig pren la paraula en primer lloc i presenta els convidats: el primer, **José Luis Todolí**, director del Secretariat de transferència de coneixement de la UA. Todolí centra la xerrada en aconseguir un objectiu definit: mostrar al públic assistent un mapa dels ecosistemes innovadors d'Alacant i del País Valencià.

El País Valencià compta amb 170 centres d'innovació, com ara els instituts tecnològics. Les empreses del País Valencià han gastat al voltant de 2.000 milions d'euros a la recerca.

Les universitats han de jugar un paper de lideratge recolzant aquest camí de les empreses cap a la innovació. Hi ha nombrosos grups de recerca capdavaners als centres acadèmics però el problema principal és que la divulgació i la transferència de coneixement a la societat i les empreses no està prou premiat.

Molts professors realitzen bones investigacions que es queden a les revistes científiques i mai no es tradueixen en millores socials o empresarials reals i això és negatiu.

Todolí comenta diverses xifres destacades en relació a la Universitat d'Alacant i el seu ecosistema innovador, explicant més en detall el rol en el conjunt que juga el parc científic de la UA. El parc té el *coworking* més gran de tota la província d'Alacant i disposa de naus habilitades on es poden instal·lar les empreses. El parc científic vol ser el punt de trobada entre el sistema empresarial de l'entorn i la comunitat d'investigadors de la UA, compostos per uns 3000 investigadors, articulats en 277 grups.

La societat qui paga les investigacions realitzades a la UA i aquesta ha de retornar la inversió als ciutadans. Es fomenten temes com la protecció de la propietat intel·lectual i la creació de *spin-offs*. Del parc han sorgit 53 empreses viables i es connecta de manera eficient la investigació en doctorats o TFM's amb les necessitats de les empreses. D'aquesta manera, conclou Todolí, un bon equilibri entre la generació del coneixement, la creació de tecnologia i la transferència de la innovació al mercat mitjançant les empreses es pot assolir.

Tot seguit pren la paraula **Loren Carrasco**, vicerectora d'innovació de la Universitat de les Illes Balears. La professora Carrasco descriu les problemàtiques i les potencialitats d'un sistema universitari i innovador més petit, com és el de les Balears. A més, cal tenir en compte que el 90% de l'economia balear es basa en el turisme i que no hi ha gaire indústria a les illes. Tot i les dificultats i que els seus esforços són relativament recents, han

aconseguit ajudar alumnes, investigadors i empreses a posar en marxa iniciatives conjuntes.

Alguns casos d'èxit, com el del seu *spin-off* “Sanifit”, que van aconseguir vendre per uns 180 milions d'euros, els ha permès tenir fons per donar suport altres iniciatives emprenedores. El balanç general és bo i per a la talla de les Illes tot funciona bé però hi ha marge de millora i queda molt per fer, segons Carrasco.

Finalment intervé, com a darrera ponent d'aquesta taula, **Mercè Segarra**, vicerectora d'emprenedoria de la Universitat de Barcelona. Segarra destaca que el parc científic de la UB ja en té 25, cosa que els ha permès anar millorant en base a l'experiència i el continu esforç. Hi ha grups de recerca que fa uns 30 anys que treballen amb empreses. La Conselleria d'educació tracta de coordinar les 12 universitats catalanes, 8 de les quals són públiques.

De vegades és difícil però la diversitat també és enriquidora. De mica en mica s'ha aconseguit consolidar un grup comú tant de les universitats com dels diferents centres d'innovació i emprenedoria per crear un sistema comú.

Destaca Segarra la potència de la UB en investigació, obtenint una bona posició en rànquings europeus. Tot i que la UB compta amb uns 6000 investigadors, només el 12% fa transferència de coneixement.

Un dels problemes és que els professors no reben beneficis per divulgar i transferir a les empreses i la societat les seves investigacions, per això s'està lluitant per acabar d'aconseguir sexennis pagats als professors també per conceptes relacionats amb la transferència.

Conclou la professora Segarra afirmant que la societat ha de ser informada per part dels centres de recerca de les seves tasques i èxits i rendir comptes perquè els ciutadans vegin els beneficis que la innovació i la investigació aconsegueixin per a tothom. Les persones i les empreses de

l'entorn han de saber què fas per estar obertes a col·laborar i beneficiar-se dels coneixements que es produeixen en els grups de recerca.

És necessari, per tant. molt diàleg i punts de trobada comuns.

Després de les intervencions de la taula s'obre un torn de preguntes on s'aboquen nombroses i interessants reflexions. Per exemple Todolí comenta que molts professors només volen col·laborar amb empreses si això els permet publicar un “paper” que tingui èxit i alhora a les empreses els falten coneixement i habilitats per comprendre el món acadèmic.

Necessitem, és evident, la construcció d'un llenguatge comú que ens permeti prosperar com a societat.

5. Neurociències, turisme, física teòrica: la innovació abasta tots els sectors

Ponència i debat amb Aureli Soria-Frisch, Marta Gemma Nello, Santiago González de la Hoz i Xavier Duran (moderador)

L'última taula d'aquest acte del Nou Congrés de Cultura Catalana és moderada per **Xavier Duran**. Hi participen **Aureli Soria-Frisch**, de l'empresa dedicada a neurociència “Neurolectrics” i director de “Starlab”, **Marta Gemma Nello**, directora de la Catedra d'Innovació i investigació i turisme Salou-Costa daurada i **Santiago González de la Hoz**, Catedràtic de Física de la Universitat de València.

Aureli Soria-Frisch comença explicant la seva trajectòria personal per comentar el context actual i les relacions entre universitats i empreses en matèria d'innovació. Soria va anar a Alemanya a fer un doctorat: en aquest país, el 30% de la investigació universitària i dels centres de recerca s'ha de fer la col·laboració amb les empreses. Això canvia, és evident, la cultura de diàleg empresa-universitat.

Comenta per què es va decidir a treballar a Starlab: a la universitat no va trobar les oportunitats que li van donar les empreses Starlab es dedica a la investigació sobre el cervell, unint neurotecnologia i neurociència. És una empresa important que factura 1 MEUR anualment. Moltes vegades, segons la seva opinió, la universitat no entén l'empresa i només busca col·laborar per finançar els seus projectes sense pensar en les necessitats de les empreses. Els centres de recerca parteixen massa d'una estratègia “*tech-push*”.

Soria-Frisch creu que les universitats haurien de conèixer millor els interessos i problemes de les empreses per col·laborar millor. Considera que hi ha massa doctors que fan les seves tesis sobre els seus interessos personals i que si coneguessin millor les necessitats de les empreses tots podrien beneficiar-se i les feines acadèmiques serien més útils. Soria-Frisch afirma que coneix molts doctors que volen sortir del món acadèmic i tenir un impacte més gran en la societat amb el seu treball.

En segon lloc, pren la paraula l'experta en turisme **Marta Nello**, que passa a detallar com la investigació universitària millora la gestió turística real. El seu treball es desenvolupa en un context particular, marcat pel turisme de la zona de Cambrils i Salou, on el parc Port aventura té un pes important.

Nello creu que el perfil del professor universitari dedicat al turisme necessita més reconeixement per la seva tasca docent i de gestió ja que està massa centrat en la recerca. La investigació és molt necessària però hauria d'estar més centrada a millorar la qualitat real de la gestió turística.

Un altre tema clau que destaca la ponent en la necessitat de formar millor els professionals que es dediquen al turisme, un sector econòmic que cal no oblidar que és vital. Cal iniciar també en l'educació del sector perquè vagi entenent el valor real i a llarg termini de fomentar un turisme accessible i ecològic.

L'últim intervinent en la taula rodona de cloenda és **Santiago González de la Hoz**, responsable de gestionar l'emprenedoria en la facultat de física de la Universitat de València. Aquest centre té molts anys d'història però només recentment la institució ha entès que tenia que fomentar més l'emprenedoria, lligant-se a la innovació i a la investigació. Cada cop, la UV collabora més amb les empreses i ha creat una xarxa de pre-incubadores d'empreses on forma als seus alumnes.

La física pot utilitzar-se per emprendre i donar solucions a l'empresa, com a mostra de la col·laboració UV-Ford per construir un sostre tecnològic amb algues que absorbeixin el Co2. Aquest projecte ha estat impulsat pels alumnes i ha estat un èxit. Parla també González de la seva labor investigadora en el CERN, centre clau per a la investigació en física europea, que ha descobert el Bosó de Higgs.

Conclou el ponent la seva intervenció afirmant que comprèn que sigui necessari atendre a les demandes de les empreses però avisa de que això ens aboca al curtplacisme ja que hi ha moltes investigacions que han estat clau per a la humanitat que no trobaren aplicacions pràctiques més que 30 anys després.

Després d'aquestes tres aportacions tanca el Congrés de Cultura Catalana **Xavier Duran**, valorant molt positivament les jornades i tot el que representen per a la comunitat dels Països Catalans en l'àmbit de la reflexió sobre les relacions entre investigació, coneixement, empreses i transferència de coneixement a la societat.

L'acte de dos dies d'Alacant és simplement una fita que contribuirà a continuar construint la trajectòria de dècades d'un Congrés de Cultura Catalana al qual queda molt recorregut i tasca per aportar reflexions útils per a tothom.